

Slovenski dom

Poština plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Štev. 238

V Ljubljani, v ponedeljek, 19. oktobra 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblastenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino n. 875:

Violento attacco aereo su Malta

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

In Egitto le perduranti tempeste di sabbia hanno ancora ostacolato l'attività terrestre ed aerea.

Un gruppo di automezzi blindati nemici, che ha tentato una incursione nelle nostre retrovie, è stato messo in fuga; inseguito dalla nostra aviazione veniva efficacemente mitragliato e disperso.

Le attrezzature belliche dell'isola di Malta sono state sottoposte a violento bombardamento aereo; in combattimento la caccia italiana abbatté un «Hurricane» e quella germanica 11 «Spitfire».

Vojno poročilo št. 875:

Silovit letalski napad na Malto

Italijansko vojno poročilo št. 875 pravi:

V Egiptu so trajajoči pešeni viharji še ovi-
rali nastopanje na kopnem in v zraku. Skupina
nasprotnikovih oklepnih vozil, ki je poskusila
vdreti v naše zaledje, je bila pognana v beg. Naše
letalstvo jo je preganjalo, jo uspešno obstreljevalo
s strojnimi ter jo razpršilo.

Letalske naprave na otoku Malto so bile cilj
silovitega letalskega bombardiranja. Italijanski
lovci so v spopadu zbili eno letalo vrste Hurri-
cane, nemški pa 11 letal vrste Spitfire.

Nemške čete nezadržno prodirajo ob obali Črnega morja

Naskok na »Rdeče barikade« v Stalingradu - Sovjetske sile v Špartakovki uničene - Uspešen napad na Malto

Hitlerjev glavni stan, 20. oktobra. Nemško
vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno
vojno poročilo:

Na odseku Novorosijsk—Tuapse napreduje
napad nemških in zavezniških čet proti globoko
razporejenim sovjetskimi postojankam dalje. Samo
na odseku ene lovske divizije je bilo včeraj za-
vzetih 60 utrjenih postojank. Hudi napadi letal-
stva so bili usmerjeni proti premikajočim se so-
vjetskimi četam. Dalje v gorah in ob cesti južno od
Tereka so bili Sovjeti, ki so skušali izvesti proti-
napade, s krvavimi izgubami vrženi preko njihovih
postojank.

V Stalingradu so napadi strli trdovraten so-
vjetski odpor, nemški oddelki pa so v naskoku za-
vzeli vse delavnice tvornice topov »Rdeča bari-
kada« in vrgli Sovjete kljub ogorčenemu odporu iz
tega predmestja. Napadi nadmočnih letalskih sil so
podpirali te operacije na kopnem in uničili na
vzhodni obali Volge številne topove. Severozapad-
no od mestnega dela Špartakovka obkoljene so-
vjetske sile so bile uničene.

Na srednjem in severnem odseku bojišča ra-
zen uspešnih akcij napadalnih oddelkov in zav-
nitve krajevnih sovjetskih sunkov ni bilo nobenega
pomembnega bojnega delovanja. Oddelki bojnih
letal so obmetavali z bombami sovjetske promet-
ne zveze in prevoze.

Pri letalskih napadih na letalska oporišča in
druge vojaške cilje na otoku Malto so nemška in
italijanska letala povzročila nova razdejavanja. V hu-
dih letalskih spopadih je bilo sestreljenih 12 an-
gleških letal.

Podnevni napad angleških letalskih sil na južni
del zasedenega francoskega ozemlja je povzročil
izgube med francoskim prebivalstvom ter nezna-
tno stvarno škodo in poškodbe na poslopih, pred-

vsem v stanovanjskih predelih napadenih krajev.
En bombnik je bil sestreljen.

Lahka nemška bojna letala so včeraj z bom-
bami težjega kalibra v nizkih poletih obmetavala
vojaško važne naprave v jugovzhodni Angliji.

Bojišče ob Donu, 20. oktobra. s. Posebni
dopisnik agencije Stefani je poslal posebno po-
ročilo z vzhodnega bojišča, v katerem pravi:

Delovanje na bojišču se omejuje na ogled-
niške nastope in manjše praske raznih oddel-
kov. V dnevnih spopadih izgublja Sovjeti mo-
štva in orožje, ko skušajo brez uspehov vdirati
v italijanske postojanke. Povsod italijanske iz-
postavljene straže budno prežijo; povsod se ita-
lijanski oddelki — čeprav so kdaj po številu na
slabšem — takoj spopadejo v obrambnih bo-
jih ter svoj posel opravljajo kar z moštvom, ki
je na dotičnem mestu, ne da bi dobili posebne
okrepitve.

14. oktobra so Sovjeti na odseku neke ita-
lijanske edinice hoteli na skrivaj napasti. Ita-
lijansko moštvo je pustilo, da so se Sovjeti na
petih prevoznih čolnih približali. Ko so se ho-
teli izkrcati na zahodnem bregu reke, so jih
iz bližine sprejeli s strojnimi in ročnimi bom-
bami. En čoln se je takoj potopil, drugi pa je
nasledel na pesku ob bregu. Sovjeti so stalno
skušali izsiliti prehod, a so bili vselej zavrnje-
ni, tako da so nazadnje morali opustiti svoje
načrte.

13. oktobra je bila slovesna izročitev od-
likovani, ki jih je Hitler podelil italijanskim
vojakom, udeležencem zimskih bojev v Rusiji.
Nemški zvezni častnik je pripel rdeči, s črnim
blagom prepleteni trak v gumbrico generalu
Messeju, poveljniku ekspedicijskega zbora v
Rusiji je potem isti trak podelil zastopnikom

starega ekspedicijskega zbora. Zima v Rusiji,
večno napeti živci in pripravljenost v nastopih
v kar najboljši neugodnih vremenskih prilikah,
leden mrz: vse to pomeni, da je treba posebne
hrabrosti, da je treba zmagati v bitki proti na-
sprotničnemu podnebu, za katero mora biti
človek rojen in vajen, da lahko kljubuje. Ber-
saljeri, konjeniki, pešaki, črne sraice, pionirji
in topničarji so ginili poslušali besede povelj-
nikov, ko jim je obujal spomin na najhujše
dneve in na najbolj junaške žrtve, v katerih
so si pridobili neverljive zasluge.

Načelnik glavnega stana milice general Galbiati v Fiumi

Fiume, 19. oktobra. s. Včeraj je na svojem
nadzorstvenem potovanju prišel sem načelnik
glavnega stana milice general Galbiati, v spre-
stvu Ekse. Rotte, ki poveljuje oboroženim silam
po Sloveniji in Dalmaciji, je poprej obiskal
nekaj skvadrističnih batalionov in je bil po-
vsod deležen navdušenih manifestacij, ki so mu
jih prirejali ti naizvestiški stari vojaki. Ob pri-
hodu v mesto se je general Galbiati živo zani-
mal za legionarje iz 61. legije »Carnaro« in se
pogovarjal z zastopniki krajevnih oblasti.

Nemški prosvetni minister v Rimu

Rim, 19. oktobra. s. Snoči je v spremstvu
ministra za narodno vzgojo Bottaja dospel kot
zasebnik v Rim nemški minister za znanost,
izobrazbo in vzgojo dr. Bernhardt Rust, ki ga
je na postaji pozdravil nemški poslanik von
Mackensen.

17 letnica ustanovitve italijan- skega policijskega zbora

Rim, 19. oktobra. s. Sedemnajsto obletnico
ustanovitve policijskega zbora so pri vseh kve-
sturah v kraljevini praznovali s preprostim in
resnim obredom. Uradniki in agenti, zbrani na
sedežih kvestur, so povzdignili pobožno misel h
Kralju in Cesarju in k Duceju, kateremu ita-
ljanska policija dolguje svojo obnovo in svo-
je ojačenje. Poslali so tovariški pozdrav sla-
vnim oboroženim silam, ki se na vseh bojiščih
vojskujejo za veličino domovine. Potem so se
s spoštljivo in ganjeno mislijo spomnili števil-
nih tovaršev iz policijskega zbora, ki so padli
pri vojnih nastopih in v službi kot žrtve dolž-
nosti. V spomin teh je bila blagoslovljena ka-
pela v policijski tehnični šoli v Rimu. Nato so
znova potrdili svojo gorečo fašistovsko vero
in svoje neomajno prepričanje o končni zmagi.

Nova imenovanja v hrvaški vladi

Zagreb, 19. okt. s. Poglavnik je dr. Stefana
Krafta (voditelja Nemcev na Hrvaškem) ime-
noval za glavnega ravnatelja preskrbe, inž. Iva
Bulčića pa za glavnega ravnatelja javnih del s
stopnjo podtajnika.

Ameriški general napoveduje vojno nemškemu civilnemu prebivalstvu

Berlin, 19. okt. s. Ves berlinski tisk ponatis-
kuje članek generala Eakerja, poveljnika ameriške-
ga letalstva v Angliji. General pravi v glavnem,
da morajo napadi ameriškega in angleškega letal-
stva veljati tudi civilnim prebivališčem po Nemčiji.
Jasno je, pravi list »Montag«, da imamo opravka
z uradno napovedjo glede angleškega in ameriške-
ga načrta, da se bodo vojskovali tudi zoper nem-
sko civilno prebivalstvo. Ta namen izvira iz za-
vesti o lastni nemoči. Ker niso sposobni zadeti
živih središč mogočnega nemškega vojnega stroja,
se uspravajo z norimi in krvoločnimi utvarami,
da bodo dosegli uspeh tudi, če bodo letalske na-
pade usmerili proti nemškemu civilnemu prebival-
stvu. Ameriški general pa je lahko prepričan, da
nemško ljudstvo njegove nepreklicne izjave ne bo
pozabilo.

Vesti 19. oktobra

Navodila o političnem vedenju državnih urad-
nikov v vojni je izdala brazilska vlada. Na-
vodila kažejo kako malo zaupa Brazilija
svojim boljševiškim zaveznikom, katerih na-
zorov in propagande se zelo boji, saj pravi
omenjena okrožnica med drugim tole: Ko-
munizem skriva zdaj svojo propagando pod
demokratskim plašč. Biti komunistom na-
klonjen, se v Braziliji pravi boriti se zoper
vlado.

Turško vrhovno sodišče je razveljavilo obsodbo
zoper atentatorje na nemškega poslanika
von Papena. Razpravo bodo v kratkem ob-
novili.

Romunski kralj Mihael je z letalom obiskal lu-
ko Costanza ter pregledal ondi zbrane ladje
in protiletalsko obrambo.

Ameriška zbornica je odobrila postavbo, ki zni-
žuje mejo za vojaško službo od dvajsetega
na osemnajsto leto.

Predsednik turške republike İneni bo 1. novem-
bra, ob začetku sej v zbornici, imel govor
o turški zunanji in notranji politiki.

Za obletnico ruske revolucije bodo na zapoved
angleške vlade po vsej Angliji velike manife-
stacije na čast Sovjetom. Posebno slovesno bo
v Londonu, kjer se bodo priredile udeležili
vsi ministri, zastopniki politike, industrije in
kulture. Častno mesto pri prireditvah bodo
imeli mornarji, ki so se rešili s potopljenih
angleških ladij, namenjenih v Rusijo.

Moralna in tvrna sila Italije ob dvajsetletnici fašizma

Berlin, 20. oktobra. s. Za bližnjo dvajsetletnico
fašizma je nemški tednik »Reichswart« objavil po-
seben članek, v katerem piše, da bodo slovesno-
sti, ki bi se morale zaključiti z veliko razstavo
rimske omike, obhajali sredi vojne, največje v zgo-
dovini človeštva. V tretjem vojnem letu italijanski
narod odločno kljubuje silnemu nasprotniku, ki
se je ponovno odločil za nesramno orožje »gospo-
darskega obleganja«. Kje črpa Mussolinijeva Italija
vso to silo? Iz moralnih, političnih in gospodar-
skih činiteljev, ki so jih v dvajsetih letih fašistič-
ne vlade razvili. Mussolinijeva gesla: »Vse v dr-

žavi, nič izven države, nič proti državi« je zdaj
osnoven zakon nove Italije. Narod, ki je bil nek-
daj najbolj individualističen v Evropi, se je vzgojil

Japonsko izkrcanje na zasedenem Salomonskem otočju

Stockholm, 19. okt. s. Ameriško uradno po-
ročilo, objavljeno v Washingtonu, pravi z ozi-
rom na silovite boje po otoku Guadalcanalu
(Salomoni), da morajo Amerikanci pričakovati
znatnih izgub in da za zdaj ni mogoče dajati

v lastni disciplini ter tako dosegel politično silo,
ki je v preteklosti nikdar ni mogel doseči. List
nato podrobno obravnava notranje obnovo delo-
lo, ki ga je fašizem v dvajsetih letih vlade opravil
in zaključuje, da trdnost Italije v preskušnji tota-
litarne vojne izpričuje temeljitost tega dela.

podrobnosti, da ne bi sovražnik dobil podatkov,
ki bi mu ugnili služiti.

Buenos Aires, 19. okt. s. Kakor homba je
udarila v ameriške politične in vojaške kroge
novica, da se je Japoncem pod varstvom voj-
nega brodovja in letalstva posrečilo na važnem
vojaškem oporišču Guadalcanalu izkrcati mo-
čan oddelek ter med drugimi dosti topništva.
Guadalcanal je čisto ves v japonskih rokah.
Newyorški listi hočejo dopovedati, da je ame-
riško vrhovno poveljstvo bilo pripravljeno na
ta nasprotnikov nastop, toda vtis, ki ga je no-
vica vzbudila je v resnici tako, da se zdi, da
Amerikanci tega udara sploh niso pričakovali.
V krogih, ki so blizu amerškemu predsedniku,
so pripomnili, da prihaja ta japonska ofenziva
hkrati z obnovljenimi napadi osnih sil na po-
slednje postojanke v Stalingradu, kolikor jih
še ni zasedenih in da sta torej ta in oni nastop
samo del skupnega vojnega načrta držav trojne
zveze.

Zasedba zamorske republike Liberije po ameriški vojski

Berlin, 19. oktobra. s. Nemški tisk razprav-
lja o tem, da so zamorsko republiko Liberijo
(v zahodni Afriki) zasedle ameriške čete, in
ugotavlja samo, da je usoda, ki je doletela to
malo afrikanško republiko, enaka tisti usodi,
ki je zaradi nemoralnih demokratskih načel in
zaradi obveznosti iz Atlantske karte zadela že
Islandijo, Irak in Perzijo. Z druge strani je
razvidno, da Rooseveltova resno skrbi neusmilje-
na in uspešna vojna osnih podmornic zoper
angleško trgovsko in vojno mornarico, saj te
podmornice po načrtu in v vedno večji meri
uničujejo ostanke ladijskega prostora, ki ga
imajo Angležji in Amerikanci na razpolago. To
je Rooseveltu prišlo, da kako odgovori na
vrsto zmag Osi. Storil je to tako, da je poci-
nosel nadomestek uspeha in zasedel takole
majčkeno državico.

Pisana angleška vojska v Egiptu se je pomnožila — z Grki

Področje vojnih nastopov, 19. okt. s. Pisana
zbirka plemen in jezikov v angleški vojski na egi-
ptovski bojišču se je dne obogatela z majhnim
oddelkom grških izseljencev. S tem novimi na-
jemniki je zdaj še desetina drugih narodnosti na
tem bojišču in sicer: Angležji, Amerikanci, Kanad-
čani, Indijci, Južni Afrikanci, Avstralci, Novoze-
landčani, de gaullovske Francozi, poljski in jugo-
slovanski begunci ter zamorci iz različnih pokrajin
v Afriki. Novi prispevek ni kaj znanen, saj gre
samo za en polk. Toda Angležji vedno iščejo ljudi,
ki so pripravljeni dati se ubiti zanje in bodo za-
trdnost na dogodek izkoristili po svojem propagand-
nem orkestru. Isto so počeli že tedaj, ko so v vrste
imperialne vojske vključili begunce iz drugih ev-
ropskih držav. Toda kakor so dokazala dejstva, ni
uporaba tujih sil nikoli mogla preprečiti, da ne bi
Angležji morali zapustiti zasedenega ozemlja in se
umakniti v Egiptu do sto kilometrov pred Ale-
ksandrijo. Če je res, da je v slogi moč, je vendar
zelo dvomljivo, da bi ta pogovor obveljal v vojs-
ki, ki je še tako močno pisana kakor je angleška,
pa se je zdaj pomnožila z novimi tujimi najemniki,
ki vrh tega še pripadajo državi kakor je Grčija
saj je Anglija grške koristi pohodila in izdala. To
resnico so večkrat priznali ne samo člani sedanje,
temveč tudi poprejšnje grške vlade.

Uradni podatki o vezanju nemških ujetnikov pri Dieppu

Berlin, 19. oktobra. s. Vrhovno poveljstvo
nemških oboroženih sil je objavilo pojasnilo,
kako so Angležji ravnali z nemškimi ujetniki
ob svojem poskusu za izkrcanje pri Dieppu.
V tem pojasnilu etoji zapisano, da so sporočila,
ki sta jih na nemške obtožbe dala angleški vojni
minister in angleška vlada, zavestna potvor-
ba dejstev, ki so bila med tem že dokazana.

Vrhovno poveljstvo nemške vojske je v
svojem poročilu 7. oktobra 1942 samo ugotovilo,
da so nemške vojske in člane organizacije
»Totde«, ki so se mudili na obali pri Dieppu,
Britanci ujeli, nato pa izpustili. Te ujetnike so
zvezali in ima vrhovno poveljstvo o tem do-
kaze. Glede na pričevanje nemških vojnih
ujetnikov ki naj bi bili izpovedali, da niso
imeli nikdar rok zvezanih, pravi nemško vrhov-
no vojaško poveljstvo določeno, da tega, kar se
je zgodilo nemškim ujetnikom, pripeljanim v
Anglijo, vrhovno nemško poveljstvo ni moglo
vedeti in da bo država, ki zastopa nemške
koristi v Angliji, morala to ugotoviti.

Medtem pa so bili že podani dokazi, da so
Angležji nadeli nemškim ujetnikom na plaži pri
Dieppu lise na roke. Gre za razburljive foto-
grafije krojača Starkeja, ki je pripadal orga-
nizaciji »Totde« in so ga našli mrtvega in zve-
zanega. Več vojaških osebnosti in vojakov iz
organizacije »Totde« je pod prisego izpovedalo
še tole: Podčastnik Kurt Huber je dejal: An-
gleži so me ujeli na obali pri Dieppu v bližini
kazine. Čez kakšno pol ure so nas začeli ve-
zati. Roke so mi na hrbtu zvezali. Podčastnik
Müller je bil tudi zvezan, čeprav je bil lažje
ranjen v roko. Zvezali so mu palca obeh rok
drugega nad drugim na hrbtu. Tudi drugi vo-
jaki so bili zvezani prav tako. Podnarednik Al-
bert Dörr je izpovedal: Na travniku, kamor so
me privlekli, je mnogo ljudi, ki so pripadali or-
ganizaciji »Totde«, ležalo z na hrbtu zvezanimi
rokami na tleh. Eden od njih je imel roke zve-
zane na hrbtu tako, da sta bila palca obrnjena
drug proti drugemu. Od zvezanih rok je šla
vrv okrog vratu, nato pa je bila okrog vratu
narejena zadruga in je zvezanca davila.

Neki Matthass, tudi član organizacije
»Totde«, je povedal, da je videl krojača Starke-
ja mrtvega in z zvezanimi rokami na tleh. Pod
brado je imel rano, ki mu jo je sovražnik ver-
jetno zadal z bajonetom. Na enak način je bil
zvezan vojak Johann Schulz, ki je dejal, da je
naslednji dan našel vojaka Mayerja zvezanega
in mrtvega na prahu. Okrog vratu je imel za-
drgnjeno vrv, z isto vrvjo pa je imel zvezane
tudi roke. Kakor on, tako so bili zvezani tudi
drugi. Vojak Fritz Garrecht je izpovedal: Pri-
silili so nas, da smo poklekili, nato pa so nam
zvezali roke tako, da so bili palci, sredinci in
mezinici privezani drug na drugega. Tudi dela-
vec Boelinger, član organizacije »Totde«, je po-

vedal med drugim naslednje: »19. avgusta t. l.
proti večeru sem dobil povelje, naj poščem
krojača Starkeja. Našel sem mrtvega. Roke je
imel zvezane na prsih, pesti pa stisnjene. Na
trebuhu mu je zijala huda rana. Ne morem re-
či, ali je bila to rana, ki mu jo je zadalo strel-
no orožje, ali pa bajonet. Poleg tega je bil ra-
njen še pod brado. Videti je bilo, da je to sled-
njo rano dobil z bajonetom.

Izjava nemškega vrhovnega poveljstva pravi,
da bo zdaj objava izpovedi, ki so jih podali zasli-
šani ujetniki, brez dvoma zgovorna, čeprav je an-
gleška vlada doslej mislila, da nimamo v rokah za-
dostnih dokazov, iz katerih bi bilo razvidno, kako
so Angležji ravnali z nemškimi ujetniki in jih zve-
zavali. Izjava vrhovnega poveljstva potem govori
še o drugih skušnjah te vrste, in sicer iz dobe nem-
škega napada na otok Sery, kjer so Angležji petim
nemškim vojakom dali lise na roke, kakor je
dokazano na podlagi njihovih izpovedi. Celotno po-
glavje je potem posvečeno celi vrsti primerov, ko
so Angležji streljali na vojske, ki so se potapljali.
Posebno značilen je primer, ko se je potopila 12.
maja lani 35 tonska motorna jadrnica »Osa Pras-
skevie«, ki je plula iz Lemnosa v pristanišče Ca-
vallo. Iz izpovedi članov grške posadke izhaja, da
so »bili na čolnu poleg grške posadke tudi še en
nemški častnik, en podčastnik in dva nemška vo-
jaka. Na poziv neke podmornice je grški kapitan
dal razobesiti belo zastavo. Nemški častnik je bil
zadeti s kroglo iz podmorniškega stolpa. Podmor-
niški častnik je v angleškem jeziku zapovedal grš-
ki posadki, naj stopi v reševalne čolne, dočim so
bili nemški vojski prisiljeni, iti pod poveljniški
most. Nato je podmornica začela streljati iz raz-
dalje desetih metrov s topom na motorno jadri-
co, ki se je potem ugnala ter naglo potopila. Nem-
skim vojakom se je že užigala obleka. Vrgli so se
v vodo, a nanje so dolgo časa streljali s strojnica-
mi, dokler niso vsi izginili v valovih. Grška posad-
ka je ves ta prizor gledala iz daljave trideset me-
trov.

Slednjič omenja izjava nemškega vrhovnega
poveljstva nasilniška dejanja, ki so jih zagrešili an-
gleški vojaki za bojov na Kreti ter končuje s pri-
pombo, da je nemška vlada — pri tem misli tudi
na ravnanje z nemškimi ujetniki na vzhodnem bo-
jišču, ravnanje, ki popolnoma nasprotuje medna-
rodnemu pravu — prisiljena odslej izvajati repre-
salije nasproti vsem ujetnikom, ki bodo prišli nem-
ški vojski v roke.

V arabskih krogih na Bližnjem Vzhodu vlada
hudo nezadovoljstvo zaradi govora, ki ga je
voditelj svetovnega judovstva dr. Haim
Weitzmann pred odhodom v Newyork imel
po radiu ter v njem dejal, da bodo zavezni-
ki po sedanjih vojni priznali Palestino kot
uradno judovsko državo, češ da sta Pale-
stina in hebrejski narod eno.

Zadnje slovo od dr. Marka Natlačen na Žalah

Prva letošnja operetna premiera:

Millöckerjev »Gasparone«

Ljubljana, 18. oktobra. Dunajski lahkotni način življenja je dal temelje opereti tudi prve in najboljše operetne kompozitorje. Opereta je odraz vsega srca, lahkotne poigravosti, šegavega življenja, polna sončnega veselja in uživanja. In zaradi tega ni nič čudnega, če se je pojavilo v takem okolju — Dunaj pred sto leti — nešteto izvrstnih kompozitorjev, ki so znali izvrstno pričarati nepozabne melodije valčkov, ki so postali nekakša podlaga opereti. Spominimo se le Lannerja, njegovih krasnih valčkov, dalje tako imenovanega valčkovega boja med njim in nesmrtnim Johannom Straussom, ustvariteljem operete. Njegove operete: Slepa miš, Cigan baron, Noč v Benetkah so osvojile srca poslušalstva vsega sveta in od njega se je mlajša garda kompozitorjev učila ustvarjati operete. In prav iz te šole je izšel Millöcker, ki je živel v drugi polovici preteklega stoletja. Njegovo boljše delo je »Dijak prosjak«, ki je znano ljubljanskemu občinstvu. Obe njegovi opereti — Dijak prosjak in Gasparone — sta klasični opereti in sta polni nepozabnih melodij. Dialoga je razmeroma zelo malo, valček se vrsti za valčkom v vnebu prelepih napevov.

Izvedba Gasparone je uspela. Mnogo so k temu

pripomogli odlična inscenacija, režija ter dobra igra nosilcev glavnih vlog. V vlogi Carlotta je nastopila ga. Ivančičeva, ki je podala dobro igro ter je glasovno tudi ugajala. Njen dostojni partner je bil Erminio ga. Sladoljeva. Dober v petju in igri, umerjen in ugajen kavalir je podal svojo vlogo kar najbolje. Podesta Nasone v osebi ga. Zupana je zabaval občinstvo z dobro igro od začetka do konca. Ljubka in mična je bila ga. Barbičeva v vlogi sobarice Sore. Ugajala je v vseh duetih s svojim Benozzom, gdom. M. Sancinom. Dobra eta bila v plesih in nastopih prekipevalajoče ljubezni in ljubosumja. Sindulfo ga. Rusa — »papanov tepček«, tip zapravljivca in pomehkuženega lenuha — je bil izvrstno podan. Ostale vloge: gg. Anžlovar (guverner), Sancin B. (Massaccio), Pianekki (Luigi), Jelnikar (častnik) in Simončič (sluga) so bile dobro izbrane. Orkester pod vodstvom ga. Simončiča je prav zadovoljivo opravil svojo nalogo; prav tako zbor. Ples v drugem dejanju so izvajali člani plesnega zbora in to zelo dobro, posebno sta ugajala naša soloplesa ga. Bravničarjeva in gd. Kurbos. Režija v rokah ga. Golovina je bila jako dobra, inscenacija, kot že uvodoma omenjeno, presenetljivo dobro pogodena.

Milijonske vknjižbe in izbrisi

Ljubljana, 19. oktobra.

September podaja v zemljiški knjigi značilno sliko gospodarskega in finančnega položaja Ljubljane z vso okolico, ki spada pod pristojnost ljubljanskega okrajnega sodišča. Katastralne občine, ki so prišle pod Nemčijo, tako St. Vid, Vižmarje, Črnuče in druge niso tu upoštevane, kajti sodišče izroči v kratkem vse zemljiške knjige in katastrske mape teh krajev v Nemčijo pristojnemu sodišču.

Prav zemljiška knjiga pa drugače pokaže, da je bil hipotekni trg razmeroma zelo živahen in da je denarni trg dobro razpoložen. V septembru je bilo predloženih sodišču 35 vlog za vknjižbo zastavne pravice v varnost raznih, od ljubljanskih denarnih zavodov danih hipoteknih posojil v skupnem znesku 2.366.524 lir, ko je bilo avgusta 44 predlogov za 1.937.500 lir. Najvišja vknjižena posojila so dosegla zneske: 500.000, 200.000 in več po 100.000 lir, kakor tudi nižje zneske po 2000 do 10.000 lir.

V septembru je bilo dalje vpisanih 33 predlogov za zaznambo vrstnega reda za razne kredite v skupnem znesku 17.446.300 lir. Torej res čedna milijonska vsota! Dalje so bili vpisani visoki krediti, kakor 1 in pol milijona lir, 200.000 lir, dalje več kot pol milijona lir, po 450.000 lir in še drugi po sto tisoč lir.

V devetih mesecih letos je bilo zaznamovanih v zemljiški knjigi 617 predlogov za vknjižbo posojil in kreditov, ki dosegajo skupno vsoto 74.862.480 lir. Med temi predlogi jih je bilo 195 za vrstni red glede celotnega zneska 51 milijonov 400.525 lir.

V septembru pa je bilo izbranih tudi mnogo starih in deloma novejših dolgov. Bilo je

podanih 7 predlogov za izbris posojil v znesku 463.794 lir, dalje 2 predloga za izbris 920.000 kron in 27 predlogov za izbris 3.997.777 bivših dinarjev. Pri nekem zemljišču kat. občine Kapuinske predmestje je bil izbrisan star kronski dolg v znesku 150.000 in 500.000 K. pri drugem pa v znesku 50.000 in 220.000 K. Izbrani so bili dinarski dolgov, ki dosegajo znatne vsote, tako 700.000 din. 500.000 din. pa tudi manjše dolge, tako po 836 din. Zelo mnogo jih je bilo po 100.000 do 400.000 din.

Eksekucij na nepremičnine v septembru je bilo zaznamovanih 18, ki se nanašajo na nepremičnine v mestu in okolici in ki zadevajo tako terjatve zasebnikov, kakor tudi one državnega zaklada, ko se slednji vknjižuje na razne nepremičnine v varnost neplačanih davkov. — Septembra je bilo vknjiženih 201.661 lir raznih terjatev, med temi državni zaklad za davke v skupnem znesku 167.254 lir. V avgustu je bilo 13 predlogov za 129.145 lir.

Zanimivo je, da septembra ni bilo niti enega predloga za uvedbo prisilne uprave odnosno za uvedbo dražbenega postopanja.

Kdo je z njimi? Osvobodilni Fronti so se pridružili tudi najtemnejši ljudje, da bi mogli sprostiti svoje zločinske nagone. Salonski komunisti so lahko ponosni na lepo družino.

Ob 17. obletnici ustanovitve policijskega zbora

Visoki komisar je sprejel v vladni palači zastopstvo uradnikov Kvesture, častnikov zbora javne varnosti, agentov in skupino uradništva

Ljubljana, 18. okt. 1942.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je sprejel ob 17. obletnici ustanovitve policijskega zbora v vladni palači zastopstvo uradnikov Kvesture, častnikov zbora javne varnosti, agentov ter skupino uradništva in agentov bivšega jugoslovanskega režima.

V spremstvu Ekske. Grazioli so bili kvestor comm. Ravelli, kabinetni šef comm. Bisia, podkvestor comm. Ferrante ter skupina uradništva Visokega komisariata. Po pozdravu, ki ga je naslovil na Visokega komisarja, mu je kvestor izrazil udanost onih, ki se borijo na mejah domovine ob strani oddelkov vojske, zagotavljač ga, da je za vse, ki so na tem mestu, biti na tem mestu vzrok za čim višji polet in čim intenzivnejše sodelovanje. Potem, ko se je spomnil onih, ki so padli in ki so bili ranjeni v izvrševanju svoje dolžnosti je kvestor naglašal, da so vsi njegovi sodelavci vredni zgleda mrtvih ter onih, ki so trpeli, ponosni, da so se vse predali izvrševanju dolžnosti. Comm. Ravelli je na to omenjal sodelovanje funkcionarjev in agentov bivšega jugoslovanskega režima, od katerih je marsikateri plačal to sodelovanje ter svojo udeležbo v protikomunistični borbi s svojim življenjem. Ob zaključku je izrekel svoj pozdrav Oboroženim silam, kralju in Duceju.

Visoki komisar se je zahvalil Kvestorju za pozdrav in je poslavljaj dan ustanovitve policijskega zbora, ki si je pridobil tolike in tako visoke zasluge s svojim delovanjem in žrtvovanjem, ki odlikuje može, ki ga sestavljajo. S toplimi izrazi je poveljeval ekske. Grazioli junaško padle in one številne, ki so žrtvovali svojo kri v izvrševanju najsvetejše dolžnosti, to je one do Domovine. Spomnil se je z izbranimi, prisrčnimi besedami časti, ki odlikuje one, ki pripadajo policiji na tem operacijskem področju, saj se borijo proti sovražniku ramo ob ramo s slavo ovenčanimi Oboroženimi silami, ki tako vredno predstavljajo v tej obsejni zemlji vojsko, ki je zmagovita na vseh vojnih bojiščih. Zatem je izrekel Visoki komisar besede zadovoljstva ter priznanja funkcionarjem in agentom bivšega režima za delo, ki ga razvijajo ob strani naših oblastev in v borbi proti

komunizmu. Potem ko je še spregovoril glede nalog, ki čakajo policijo na tem področju, je sporočil Visoki komisar kvestorju ter vsem njegovim sodelavcem pozdrav, zahvalo in priznanje podjalnika za notranje zadeve in policijskega šefa Senisa.

Preden je zaključil svoja izvajanja, se je Visoki komisar spomnil naših ter osnih bojnikov, ki se borijo na vseh bojiščih, da združijo komunizem ter njegove zaveznike in poveljeval obe veliki vodji, ki vodita Italijo in Nemčijo k zmagi.

Končno je velel pozdrav Kralju in Cesarju in Duceju.

Nov čas zatemanitve

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, glede na lastni odredbi z dne 6. junija junija 1041-XIX št. 42 ter 24. septembra 1942-XX št. 178

smatrajoč za potrebno, da se določa nov čas zatemanitve na določbe o zatemanitvi

odreja:

Cl. 1

Do nove odredbe je čas zatemanitve od 19.30 do 6.30.

Cl. 2

Neizpremenjene ostanejo ostale določbe, ki jih vsebuje odredba z dne 6. junija 1941-XIX št. 42.

Cl. 3

Ta odredba stopi v veljavo dne 21. oktobra 1942-XX in bo objavljena v Službenem listu Ljubljanske pokrajine.

Ljubljana, 19. oktobra 1942-XX.

Visoki komisar, za Ljubljansko pokrajino
EMILIO GRAZIOLI

Uradne ure v javnih uradih

Ljubljana, 17. oktobra.

Z 20. oktobrom so določene uradne ure v uradih Visokega komisariata in drugih javnih uradih na čas od 8 do 12 in 15 do 18.

Predpisi za pisemski poštni promet

Smatrajoč za potrebno, da se uredi pisemski poštni promet po enakih predpisih, kakršni veljajo v drugih pokrajinah kraljevine, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino izdal naredbo s predpisi za pisemski poštni promet, ki je objavljena v Službenem listu 17. t. m. in stopi v veljavo 26. t. m. Ta naredba določa:

Strankam je v poštnem prometu prepovedana raba šifer oziroma dogovornih izrazov in raba drugih jezikov nego jih določi nadrejeno cenzurno oblastvo.

Nadalje je strankam v poštnem prometu prepovedano: 1. uporabljati tajno pisavo s simpatičnim črnilom ali drugo nevidno pisavo; 2. uporabljati kvadrirani in trgovski papir ali kuverte z notranjo podlogo; 3. pošiljati pisma z vložnimi znamkami ali podobnimi znaki kakršne koli vrste, posamezni ali v zbirki, novimi ali rabljenimi; 4. pošiljati pisma, četudi pošto ležeče, brez navedbe imena odposiljatelja in njegovega naslova. Prepovedi iz točke 1. (uporaba tajne pisave) in iz točke 2. (uporaba kvadriranega in trgovskega papirja) odnosno kuverte s podlogo) veljajo tudi za kakršne koli dopise, ki se pošljejo drugače nego po pošti.

Pisma za inoizemstvo se oddajajo tako, da se predložijo poštnemu uradu, ki taka pisma sam frankira, potem ko pošiljatelj plača ustrezni znesek. Ob predložitvi takega pisma mora odposiljatelj pokazati osebno legitimacijsko listino. Te določbe pa ne veljajo za dopise v Albanijo, niti za dopisovanje z italijanskimi vojnimi ujetniki.

Prepovedano je vlagati v pisma za inoizemstvo pokrajinske fotografije ali fotografije krajev in naprav vojaškega industrijskega pomena, na lepenco pritrjene fotografije, časopisne izrezke, cigarete, papirnati denar in prazen ali popisan notni papir. Prav tako je prepovedano pošiljati v inoizemstvo bilance, poslovna poročila in statistične podatke družb ali ustanov, pri čemer so izvzeta zavarovalna podjetja, če le v njih ni podatkov vojaškega značaja.

Ne dovoljuje se pošiljati tiskovin v inoizemstvo; razen če gre za tiskovine, ki jih pošiljajo državna oblastva ali založbe naročnikom ali razpečevalcem za inoizemstvo. Tiskovine, katerih pošiljanje v inoizemstvo je dovoljeno, morajo biti vložene v ovoji, ki popolnoma pokriva vse robove. Za periodični tisk je založnikom ali knjigarjem dovoljeno pošiljanje posebnih izdaj za inoizemstvo, in to s posebno ustrezno označbo na ovoju. Te izdaje, ki ne smejo imeti malih oglasov in v njih ne smejo biti pokrajinske fotografije ali

fotografije naprav vojaškega ali industrijskega pomena ali drugačni zemljevidi državnega ozemlja ali ozemlja, ki ga je zasedla italijanska vojska. Določbe drugega odstavka (s točkami od 1 do 4) in gornje določbe glede pošiljk v inoizemstvo veljajo tudi za dopisovanje, naslovljeno na Campione d'Italia.

Pisma, ki bi se oddala v nasprotju s prednjimi določbami, se ne odpošljejo, uporabijo pa se kazenske odredbe, če je s tem storjeno kaznivno dejanje. Prav tako se ne dostavljajo pisma iz inoizemstva, ki ne ustrezajo določbi 2. odstavka, točk 1, 2, 3 in 4, ali v katerih so na lepenco pritrjene fotografije, časopisni izrezki, cigarete ali prazen ali popisan notni papir.

Dopolavoro Oboroženih sil za vojujoče se oddelke v Ljubljanski pokrajini

Dopolavoro Oboroženih sil v Ljubljani pod neumornim vodstvom svojega inspektorja Cav. Dario Liberatija in njegovih sodelavcev je nadaljeval v mesecu septembru z navdušenim elanom svoje poslanstvo v korist Obor. sil v tej pokrajini.

Potom prenosnih kinov naprav in avtomobilskih zvočnih kinov je bilo predvajanih na prostem in v dvoranah 63 kino-predstav, katerim je prisostvovalo čez 33.550 vojakov. V celoti je bilo predvajano 31 filmov italijanske produkcije, 20 tednikov LUCE ter 15 kulturnih filmov.

Sestanek vseučiliške podporne ustanove

15. tega meseca se je vršil prvi sestanek Vseučiliške podporne ustanove, ki se je ustanovila pred kratkim z odredbo Visokega komisarja za ljubljansko pokrajino, ki mu je predsedoval rektor doktor Miško Kos, so prisostvovali comm. Raimondi za Ministrstvo narodne vzgoje, dr. Carra v zastopstvu Federalnega tainika, tovarši Martorelli za vseučiliško organizacijo v Ljubljani, dekan in vice dekan juridične fakultete. Na tem sestanku so obravnavali najvažnejša vprašanja, ki se tičejo raznega delovanja, ki ga bo razvijala vseučiliška ustanova v tekočem akademskem letu in so začrtali obsežen podporni načrt v korist potrebnih slovenski študentski masi.

S. S. van Dyne:

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN

GOSPODA BENSONA

»Zdaj te že nekoliko razumem,« je pripomnil Markham.

»Bila pa so potem še druga dokazila na znamenja, čisto drugačne vrste,« je nadaljeval Vance, »kakor na primer: zamoren okras, dejstvo, da umorjeni Benson ni imel svojega umetnega zobovja v ustih ter lasulje na glavi, ugotovitev, da je morilec moral dobro poznati razmere v hiši, dejstvo, da je morilec Benson sam spustil v hišo, in slednjič tudi to, da je zločinec vedel, da je tisto noč bil Benson sam doma... vse to je kazalo, da ima zločin na vesti major. Naslednja stvar pa je tale: višina zločinske postave popolnoma natančno odgovarja njegovi.«

»Zakaj si bil tako trdno prepričan, da zločina ni mogla zagrešiti nobena ženska?«

»Predvsem zato, ker ga nobena ženska ne bi bila storila na tak način. Da bi kakšna ženska mogla hladnokrvno zasnovati kak tak zločin ter ga tako po načrtu izvesti z enim samim strelom v glavo iz razdalje poldruga ali dveh metrov, bi nasprotovalo vsemu, kar vem o ženski naravi. Ženska se ne pogovarja stoji s svojim nasprotnikom, ki pred njo sedi. Počuti se navadno dosti varneje, če se vsede. Sade govore ženske bolje, moški pa, če stoji. Kakšna ženska, ki bi stala pred Bensonom, tudi

ne bi mogla potegniti pištole ter pomeriti nanj, ne da bi on to opazil. Če moški potegne kakšno stvar iz žepa, stori s tem nekaj, kar se zelo pogosto dogaja. Ženske pa ne nosijo takšnih torbic, v katerih bi bile lahko skrite pištole, pač pa kvečjemu običajne ženske torbice. In moški vselej, kadar pred njim kakšna razburjena ženska odpre torbico, pazljivo gleda, kaj bo iz tega... Bolj kot vse drugo, pa govori proti temu, da bi ženska umorila Alvina Bensona, glava brez lasulje, usta brez umetnega Bensonovega zobovja, copate itd.«

»Malo prej si mi omenil,« je potem dejal Markham, »da se je morilec podal na kraj svojega žalostnega zločina s trdnim sklepom, da seže po skrajnem sredstvu le v primeru, če bi bilo to potrebno. Dejal si pa tudi, da je bil zločin do vseh podrobnosti že vnaprej zasnovan.«

»To je res, toda ti dve moji trditvi se ne pobjata. On je hotel dati svoji žrtvi še zadnjo možnost, da se reši. Vedel je, da ga čaka zaradi njegovih finančnih težav zapor. Ker pa je tudi vedel, da ima njegov brat v svoji blaginji na razpolago dovolj denarja, da bi ga z njim lahko rešil, je šel ta denar iskati in je premislil vse možnosti. Verjetno je začel s tem, da je bratu razložil težave, v katerih je bil, ter ga prosil, naj

mu pomaga. Alvin pa ga je poslal k vragu. Mogoče je tudi, da je major na vsak način hotel dobiti od njega denar. Ko pa je Alvin začel brati knjigo, je major spoznal, da je izgubljen ter je izvedel svoj krvavi načrt.«

»Torej, dobro,« je dejal Markham in vstal, »tvoja naloga je končana, moja pa se je komaj šele začela. Zelo sem zaspal.«

Preden je minil tisti teden, je bila proti majorju Anthonyju Bensonu sestavljena obtožnica zaradi zločina umora brata Alvina.

Sodna razprava pred sodnikom Rudolfom Hansackerjem je zbudila ogromno zanimanje.

Da je okrožna uprava po hudem boju odnesla zmago in da se je Anthony Benson sprito nezadostnih dokazov rešil smrtne kazni in bil obsojen na do smrtne ječe, je znano.

Gospodična Hoffmanova je bila bistre glave in je k uspehu preiskave mnogo pripomogla. Njeno poznanje poslovnih razmer v banki »Benson & Benson« je bilo zelo obremenljivo za majorja.

Gospa Platzova je pri zasliševanju izpovedala, da je slišala hude spore med obema bratoma. Kakih štirinajst dni pred umorom je major po brezuspešnem poskusu, da bi dobil od Alvina petdeset tisoč dolarjev posojila, svojemu bratu takole zagrozil:

»Če bom imel kdaj na izbiro tvojo ali svojo kožo, potem ti rečem, da si ne bom izbral svoje.«

Teodor Montag, ki se je po pripovedovanju tistega uslužbenca pri dviglu vrnil tisto noč, ko se je odigral zločin, domov od pol treh, je izpovedal, da

je snop avtomobilove luči tedaj, ko je s svojim taksijem zavil okrog vogala in se pripeljal pred glavni vhod Bensonsove hiše, osvrknil neko moško postavo, ki je stala na pragu trgovine, na nasprotni strani ceste. Zdelo se mu je, da je bil to major Benson. Ta izpoved ne bi bila preveč pomembna, če ne bi bil šel Pylfe, potem ko so majorja že zapirali, še naprej in povedal, da je bil videl majorja na Šesti aveniji med tem ko se je on, Pylfe, vračal od Alvinove hiše v bar.

Dejal je, da stvari tedaj ni pripisoval nobene posebne važnosti, ker je mislil, da se major Benson vrača domov s kakšnega sestanka v Broadwayu. Ta njegova izpoved, obenem s tisto, ki jo je podal gospod Montag, je ovrgla duhovito zamišljen zločinec alibi.

Sodna razprava je trajala tri tedne. Zaslišanih je bilo prej še mnogo prič, ki so podale zelo kočljive izpovedi, čeprav je po Markhamovem nasvetu predsednik sodišča storil vse, kar je bilo v njegovih močeh, da bi prizanesel osebam, ki so se pri sodni preiskavi izkazale za nedolžne, a so zlobni jeziki na žalost le imeli o njih povedati toliko stvari.

Polkovnik Ostrander ni nikdar odpustil Markhamu, da ga ni bil poklical za pričo.

Zadnji teden sodne razprave je gospodična St. Clairova nastopila kot prva pevka v neki opereti, ki je bila nato na sporedu skoraj dve leti. Potem se je poročila s kavalirskim stotnikom Leacockom in kaže, da je njun zakon nadvse srečen.

Pylfe še živi s svojo ženo in je še

KONEC.

Lukova nedelja jesensko lepa in topla

Liubljana, 19. okt. Vsak ljubljčan je bil prav od srca vesel večerjane Lukove nedelje, ki je bila izredno jesensko lepa in sončna. Pravi, da Luka, ko repo puka, navadno v prste huka, to je, da že začne pritiskati lahen, jesenski hlad, ki človeka sili, da se topleje obleče. Včeraj pa je sv. Luka z vremenom tako napravil, da so ljudje lahko puščali doma svoje površnike in da so lahko ljubljčanke pokazale svojo lahno jesensko modo.

Bile so od sobote na nedeljo čudovite in velike vremenske spremembe. V soboto je ves dan od jutra do noči valovila zelo gosta megla, tako gosta, da bi jo človek lahko rezal ali spravil v vrečo po receptu Janeza Kunčiča, nekdanjega ljubljanskega kandidata za dunajski državni zbor.

Sobotna gosta megla je močno ovirala dopust sončnih žarkov k zemeljskim tlam. Ni bilo niti za minuto sonca na spregled. Jasno in po vremenskih pravih logično, da je bil dnevni temperaturni maksimum za oktober zelo nizek. V Zvezdi pri vremenski hiši je znašal maksimum +8.9 stopinj C. Človek skoraj ni verjel tako velikemu padcu dnevne temperature, ko je bilo v petek še 17.2 stop. C.

V nedeljo zjutraj je bil sv. Luka naklonil toplo in brezmejno vreme. Zjutraj je bilo 7.8 stop. C. Čez dan v nedeljo pa je sonce kakor v slovo močno zasijalo in nastopila je prijetna jesenska toplota. V Zvezdi je bil dosežen popoldne dnevni temperaturni maksimum okoli 20.5 stopinj C. Pač visoka temperatura za zadnje dneve oktobra, ko se navadno dnevni maksimum drži globoko pod 20 stopinj C. Imeli pa smo tudi že v oktobru dneve, ko je bila prava poletna vročina s 25 stopinjami C.

Prvo kolo domačega nogometnega turnirja

19. oktobra. In končno so se tudi nogometaši prebudili. Res, da so nekatera moštva že sem in tja kakšno nedeljsko popoldne malo igrala, vendar so večina počivala. — Po dogovoru med ljubljanskimi klubovi, je bilo včeraj odigrano prvo kolo jesenskega nogometnega turnirja. Tekme bodo trajale štiri tedne zapored.

Dopolne sta bili na sporedu dve tekmi mladinskih moštev. Smeli so igrati le fantje do 16. leta. Rezultata sta bila:

OND Tobačna tovarna : Zabajk 0:0. Zabajk bi lahko zmagal pa je zastreljal celo enajstmetrovko.

Vič : Mladika 3:0 (1:0). Vičani so imeli premoč, ki so jo znali tudi izraziti v številkah. Med igralci vseh moštev je bilo omeniti mladega in urnega Bojana od Viča, ki je sam dvakrat potresel mrežo.

V popoldanskih urah pa so bile na sporedu tri tekme starejših igralcev. Prva tekma je bila

Vič : Zabajk 6:0 (2:0)

Vičani so predstavljali daleč boljše moštvo. V njih moštvo je bilo opaziti nekatere znane igralce bivšega Jadrana, ki so dali moštvo poleta in smiselne igre. Prvi del igre je končal le z dvema goloma razlike v korist zmagovalca. Viški napadalci so stali vse preveč v ofenzivi. V drugem delu so se še bolj razigrali in še štirikrat potresli nasprotnikovo mrežo. Zabajk je mlado moštvo, pri katerem se vidi, da igralci še niso uigrani. Prav dober pa je bil njihov vratar Zbijl, ki je reševal prav že izgubljene stvari.

V drugi igri sta se potem pomerila

OND Tob. tov. : Mars 1:1 (0:1)

Posebno Mareševci so nastopili v kaj pisani postavi. Več kot polovica je bila rezervistov in čeprav nekateri igralci že niso igrali z žogo po nekaj let, so vendar v celoti prevredili kar dopadljivo igro. Prve četrt ure so na igrišču prevladovali igralci Tobačne tovarne, potem pa so vzeli Mareševci v svoje roke. Iz teh napadov je rezultiral tudi prvi gol za Poljančane, ki je padel v 18. min.

Nedelja je bila drugače jasna, skoraj brez vsakega oblaka. Po noči pa je nastala v visokih zračnih plasteh revolucija in proti jutru sta se zgrabila jug in sever. Nastal je okoli 5 zjutraj močan piš. Proti 7 so začele padati prve kaplje dežja. Jutro je bilo drugače brez megle, toda delno oblačno. Prihaja v deželo deževna doba. Lani 21. oktobra na dan sv. Uršule smo dobili že prvi sneg.

Kaj so ljubljanski ljudje počeli na Lukovo nedeljo? Mnogi so hiteli v gozdove nabirati gobe in kostani. Za gobe je bila slaba. Po gozdnih parcelah na Golovcu in Rožniku je vse pohojeno in vse prebrskano. Ljudje pa še vedno najdejo lepe gobe. Tudi lepe iurčke naberejo pravi gobarji na Golovcu, posebno v predelih proti Orlemu. Kostaniarji so nabirali kostani in mnogi so imeli srečo, da so iztaknili v pristihih in globelih še neobrane kostanje. In prinašali so domov polne košare lepega, čistega in zrelega kostanja, ko so požrešni in nevoščljivi goltači odhajali iz gozda praznih rok... Komodna Ljubljana je dopoldne in popoldne prebila ure po raznih lokalih in po kinematografih. Velikanski je bil naval na vse ljubljanske kine, a tudi hram naše Talije je bil počaščen z velikim obiskom. Mnogi pa so popoldne počasnih korakov odhajali v razne, v okolici in na periferiji dosegljive gostilne.

Komunizem in vera. Komunizem je po svojem bistvu brezbožen in proti vsaki veri. Če Osvobodilna Fronta in njeni prijatelji govore drugače, je to hinavska laž ali zaslepljenost.

Desno krilo Vrhovec je čisti pas, ki ga je dobil s sredine, potegnil proti nasprotnikovu голу, kakšnih 20 metrov od vrat lepo centriral in že je bila Piskarjeva noga na mestu. Se nekaj podobnih prilik so imeli Poljančani, pa jih niso znali izraziti. Samo Ropič je imel tri take zrete, pa so mu splavale po vodi. Od Mareševcev je bil prav dober Miško v vratih, solidna je bila rezervna in »stara« obramba, v srednji vrsti je dal čelaga igralca Slamič. V napadu pa so bili izenačeni igralci, ki jih je »držala« malo lenoba za noge, da jih niso znali hitreje stegovati. Moščanom se je poznalo, da so že v treningu in so predvedli proti pričakovanju dobro igro. Prav dober je bil Oblak v vratih, potem brata Nagode in pa Plečko v srednji vrsti. Po predvideni igri je neodločen rezultat še najbolj pravičen. Izenačujoči gol za OND je padel v 12. minuti drugega polčasa, kateremu je kumoval Nagode.

V tretji tekmi so si stali nasproti

Ljubljana : Korotan 17:0 (4:0)

Vsekakor sta si bili ti dve moštvi najbolj neorazmerni izmed vseh danes nastopajočih. Ljubljana je postavila v polje solidne igralce, izkušene rutinerje, ki bi danes še marsikoga drugega »obrnili«, ne le mladi, juniorski Korotan. Razen vseh prednosti, ki jih je imela Ljubljana v celoti, je bila povrh vsega še njena napadalna vrsta silno igrava. Njej vratar skoraj ni imel nobenega dela, dve, tri žoge pa mu niso delale nobene pregrevave. Obramba je bila solidna: Kar je ušlo žog že sami napadalni vrsti, so jih gladko prestregli igralci v pomožniški liniji. Vso igro pa so imeli, kot rečeno, napadalci v svojih rokah. Zoga je šla od noge do noge, kot bi bila »na spagici«. Vsak napad Ljubljane je pomenil že skoraj gol. Med ljubljanci je bil včeraj najbolj plodovit Sandi, ki je sam zabil sedem golov, Pepček je botroval petim, Akotrem, Vodeb je zabil enega in enega še levo krilo. Korotanci so nastopili z zelo mladimi močmi, ki pa vse do kraja niso klonili in so napadali kolikor se je dalo napadati tako močnega nasprotnika. Če bi našli na slabjšega nasprotnika, bi mu pa

Tekme tretjega kola državnega nogometnega prvenstva

Včeraj je bilo na sporedu po italijanskih igriščih tretje kolo državnega nogometnega prvenstva. Od doseženih rezultatov bi bilo omeniti visok poraz Venezia v Genovi, potem ko je novinec Bari na domačih tleh tolkel izkušeni Lazio, da je Torino doma opravil gladko z Juventusom in da je Livorno tolkel Ligurijo. Bližnja Triestina je včeraj dosegla že letošnji tretji remis. Z gostujočo Bologno si je delila točki.

Podrobni izidi tekem pa so bili naslednji:

Firenze: Fiorentina : Vicenza 4:2;
Roma: Roma : Milano 1:1;
Genova: Genova : Venezia 5:1;
Torino: Torino : Juventus 5:2;
Livorno: Livorno : Liguria 3:1;
Milano: Ambrosiana : Atalanta 1:0;
Bari: Bari : Lazio 2:1;
Trieste: Triestina : Bologna 0:0.

dali gotovo dosti dela. Prav dober je bil njihov srednji napadalec Škrjanc. — Gledalcev je bilo še kar precej in so bili posebno z igro ljubljčanov zelo zadovoljni. Kar se pa igrašča tiče, bi pričočali, da bi bile ostale tekme na drugem igrišču, kajti iskanje žoge med drvmi jemlje vse preveč časa ob že itak skrajšanem času. Saj so v mestu še tudi druga igrišča. — Sodili so deligrani sodniki.

Nemčija : Švica 5:3

Bern, 18. oktobra.

Danes je bila v Bernu odigrana mednarodna nogometna tekma med predstavniki Švice in sedanjih Nemčije. Za igro je vladalo zelo veliko zanimanje in je prišlo na igrišče nekaj čez 40.000 gledalcev, ki so bili z igro obeh moštev zelo zadovoljni. Posebno Nemci so se za tekmo temeljito pripravljali, saj so hoteli na vsak način zabrisati nedavni poraz proti predstavnstvu Švedske, ko so igro gladko izgubili. S svojo današnjo igro so svoj sloves spet precej popravili, saj so predvedli odlično igro. Moštvo je bilo v celoti zelo uglaseno, najboljša pa je bila vsekakor napadalna vrsta, za katero se je nemški trener Herberger najbolj bal, kako se bo odrezala. In upravičeno: saj je na vseh pripravljanih tehnikah dala najslabšo igro. Kot rečeno pa je pri današnjem srečanju prekosila samo sebe in presenetila vse gledalce. Vsi napadi so bili premišljeno zgrajeni, temelj vseh akcij pa je bila velika taktika in pa brzina, kateri so ji podlegli h kraju celo domačini. Zasluga za tako lep uspeh gre vsekakor napadalni vrsti, v kateri pa je bil daleč najboljši Monakovčan Willimowski, ki se je tokrat postavil s tem, da je sam zabil štiri gole, enega mu je pa še pridjel Walter. Prav dober je bil Klinger, ki pa se mu sreča ni hotela nasmehniti. Krivični pa bi bili, če ne bi pohvalili vse od prvega do zadnjega.

Nemci so z včerajšnjo zmago porazili Švicerje v dosedanjih srečanjih že 16 krat in izboljšali razliko v golih, ki se zdaj glasi 71:41 v nemško korist. Zadnje srečanje med obeh moštvoma je bilo lanskega leta na 1. februarja in tedaj so gostujoči Švicerji zapisali sebi v prid lep uspeh. Zmagali so z 1:2. Današnjo zelo hitro in temperamentno igro je vodil skoraj brez najmanjše pogreške španski sodnik Escartin.

Zagreb : Monakovo 3:2

Zagreb, 18. oktobra.

Danes je bila na igrišču Konkordije odigrana velika in težko pričakovana igra med mestnih zastopstev Zagreba in Monakova. Za srečanje sta se obe enajstoričeli temeljito pripravljali in posebno domačini so vzeli tekmo s kar najbolj resne strani. Moštvo Zagrebčanov je bilo sestavljeno iz igralcev novega državnega prvaka Konkordije in pa članov Gradjanskega.

Po lepi igri so zmagali domačini z gornjim rezultatom, kaj več o tekmi med tednom.

S Hrvaškega

Zagreški bančni in zavarovalni zavod so zbrali za Rdeči križ vsoto od 2.5 milijona kun.

Hrvatsko ministristvo za kmetstvo gospodarstvo je letošnje leto obralo vse tiste sadovnjake, katerih lastniki so domove zapustili. Vse nabrano sadje, predvsem pa slive, so potem zbrali in založili predvsem zdravstvene zavode, vojašnice in jih pripeljali na razna tržišča, da so mogli sadje kupiti tudi manj premožni ljudje. Tako so v sam Zagreb pripeljali 10 vagonov sliv, ki so jih prodajali po 10 kun kilogram.

Hrvatsko ministristvo za promet je te dni izvedlo licitacijo za gradnjo velike ceste, ki bo vodila iz Dugega sela čez Božjakovino v Prečec. To je odsek na glavni veliki državni cesti, ki bo peljala iz Zagreba v Zemun. Tudi ta del ceste bo iz cementa in širok 7 m kot vsa ostala cesta.

Narod, zavрни, odkloni od sebe brezboštvo, to največjo nevarnost, ki te tira v časno in večno pogubo. Nobenega sodelovanja, nobene zveze z brezboštvo in tistimi, ki jim je brezboštvo vodilni nazor. Trdno stoj v veri v Boga, zidaj prihodnost svojo na božje zapovedi, ki so edini trdni temelj zdravega razvoja vsakemu narodu, velikemu in malemu.
(Škof dr. G. Rožman.)

Ljubljana

Koledar

Danes, ponedeljek, 19. oktobra: Peter Alkanl. Torek, 20. oktobra: Janez Kanc.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komolar, Vič-Tržaška cesta.

Sv. maša za št. dr. Marka Natlačena bo ob osmini njegove smrti, v torek 20. oktobra ob osmih v cerkvi sv. Jožefa.

Za nočnijski orgelski koncert v ljubljanski stolnici se dobijo tekom dneva vstopnice v knjigarni Glasbene Matice. Opozorjamo, da se bo začel koncert točno ob pol 7. Konec bo še pred 8. uro. Vstop v stolnico bo na glavnih vratih, nasproti škofijske palače. Vhod na ulico pred škofijo bo zaprt. Občinstvo vabimo na ta koncert, ki bo nudil izreden umetniški užitek, saj ga izvaja eden največjih živečih mojstrov na orglah, prof. kraljevega konservatorija v Torinu, Ulisse Matthey. Podrobni spored koncerta se dobi v predprodaji in zvečer pri blagajni pri glavnem vходу, ki bo začela poslovati ob 18. uri.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Ponedeljek, 19. oktobra ob 17: »Oče naš...« Red B.

Torek, 20. oktobra: Zaprt.

Sreda, 21. oktobra ob 16.30: »Večno mlada«. Saloma. Red Sreda.

Cetrtek, 22. oktobra ob 16.30: »Šestero oseb išče avtorja«. Premiera. Red Premierski.

Opera:

Ponedeljek, 19. oktobra: Zaprt.

Torek, 20. oktobra ob 16: »Seviljski brivec«. Red A.

Sreda, 21. oktobra ob 16: »Traviata«. Red B.

Cetrtek, 22. oktobra ob 16: »Gasparone«. Red Cetrtek.

EIAR - Radio Ljubljana

Ponedeljek, 12. oktobra: 12.20 Komorna glasba. — 12.30 Poročila v slovenščini. — 12.45 Valček — 13. Napoved časa, poročila v italijanski — 13.15 Poročila vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini — 13.25 Operna glasba na ploščah — 14. Poročila v italijanski — 14.15 Pisana glasba — 14.45 Poročila v slovenščini — 15.15 Koncert ljublj. Komornega tria (Lipovšek, klavir, Dermelj, violina, Sedlbauer, čelo) — 19.30 Govorimo italijansko, prof. dr. St. Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Laha glasba — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Operetno glasbo vodi dir. Petralia — 21.20 Predavanje v slovenščini — 21.30 Koncert vodi dirigent M. Macioce — 22.15 Novi orkester vodi dirigent Fragna — 22.45 Poročila v italijanski.

Izmed vseh političnih obiskov v angleški prestolnici je obisk južnoafriškega ministrskega predsednika generala Smutsa najzanimivejši in najpresenetljivejši. Smutsu so ponudili, da bi stopil v angleško vojno vlado, pa je ponudbo odbil, češ da je njegova navzočnost bolj potrebna v južni Afriki, kar priča, kako je položaj tam zapleten in težaven, sodi portugalski list »Diário de Lisboa«.

Po letu dni preganjanja in sitnosti se je ameriška vlada odločila nekaterim Italijanom pristojnim v Združene države vzeti označbo »sovražni podaniki«, pač pa bodo vse omejitve še naprej veljale za tiste Italijane, ki prebivajo po obrežnih predelih. Ukrep je zgolj propagandnega značaja z ozirom na bližnje predsedniške volitve, pri katerih si hoče Roosevelt zagotoviti tudi vsaj del italijanskih glasov.

Use za šolo!

KNJIGE,
ZVEZKE, PERESA,
RISALNE POTREBŠČINE,
AKTOVKE, MAPE itd.

dobite v

LJUDSKI KNJIGARNI

Pred škofijo 5 - Podružnica Miklošičeva 5

V. HEISER

121

Zdravnik gre s križem svet

Najprej sem se žel pokloniti zunanjemu ministru Ghet Herouyu Woudu Selasiju. Abesinija je sicer imela parlament in dvoje zbornice ter ministrski kabinet desetih ministrov z visoko zvenečimi imeni, vendar pa so vse te vladne ustanove imele le za preprost okras cesarja. Edina izjema je bil Herouy, ki ga je cesar zaradi njegovih velikih zaslug postavil za neke vrste velikega vezirja.

Herouyu sem pojasnil, da sem prišel v Abesinijo po nekaj vzorcev krvi od bolnikov, ki trpijo za rumeno mrzlico.

Zagotovil mi je, da moji nameri prav nič ne ugovarja, a da ne smem vladi delati nobenih stroškov. V svoje veliko začudenje sem tudi izvedel, da je abesinska vojska brez vsake zdravstvene pomoči: ni bilo zdravnikov ne bolničarjev, niti blaga za obveze; prav nič niso imeli, niti škatlice zdravil. Pozneje sem izvedel, da je v vsej deželi le en sam zdravnik domačin in Negušev grški zdravnik je bil prav za prav bivši bolničarski narednik nekdanje vojske. Herouy mi je dal jasno vedeti, da Etiopija nima nobene želje po zdravstveni službi in da ji je le do nadzorstva nad trgovino z mamili.

Menil je, da je gobavost največja zdravstvena težava njegove domovine, a je pristavil mimogrede, da je prebrisan, da je ta bolezen dedna. Z dokazi svojih osebnihkušenj sem ga hotel prepričati, da to ne drži, a mož je vztrajal v svoji sodbi.

Za razliko od velike večine Abesincev je Herouy imel ko premožnega polt. Običajno so domačini imeli gladke ali ondulirane lase, njegovi pa so bili gosti, kratki in kodrasti. Imel je mnogo jasnih zamorskih potez, kar je bilo toliko bolj neverjetno, ker so Abesinci ponosni na svoj semitski izvor in o črnih sodijo, da niso za drugega ko za sužnje. Če so samo slutili, da ima kdo v žilah zamorsko kri, tak ni mogel nikdar priti do važnih mest. Obžalovanja je vredno in čisto nerazumljivo, kako je mogla javnost v Združenih državah z vso isto nagovarjati ameriške črnce, naj se naselijo v Abesiniji, da bi tako vzpostavili s to deželo prijateljske odnose. Nič ne bi moglo vzbuditi večje nejevolje. Taki čisto ameriški misijonarski poskusi seveda niso rodili prav nobenega uspeha.

V nekem pogledu mi je bilo v utrohu, da v tej deželi nisem našel nobe-

nih statistik. Kdor koli je lahko dokazal kar koli in mnenja so dobivala veljavo resničnih dejstev.

Nihče ni vedel, ali je Abesincev tri ali petnajst milijonov. Rodili so se in umirali, ne da bi bili kje vpisani. Jasno pa je bilo, da je visoke umrljivosti bilo krivo močno umiranje otrok.

Abesinska koptska cerkev, neka stara oblika grškega katolištva, je imela v tej deželi izredno oblast. Prišla je po Nilu iz Egipta ter za mnoga stoletja ohranila svoje prvotno lice, čeprav je bila zaradi mohamedanstva okrog in okrog odrezana od ostalega krščanskega sveta. Bila je zelo ljubosumna na vsa druga krščanska verstva, ki so hotela v Abesiniji nabirati nove vernike. Duhovniki so vedno imeli za svojo posebno oblast, da so misijonarjem dajali dovoljenja zidati šole in bolnišnice. Vsem pa so dali jasno vedeti, da ne marajo, da bi kdo prebivalce skušal spreobračati. Misijonarji so se sicer trudili, da bi se uklonili tem zahtevam, včasih pa so na vse pozabili in tedaj je prišlo do hudih prekanj. Ena glavnih nalog tujih poslanstev je bila ravno ta, da so skušali pomiriti razgrete duhove ter izgladiti spore.

V Addis Abebi so imeli misijonarji štiri bolnišnice, v notranjosti dežele pa so bile le tu pa tam raztresene bolniške postaje. Bile so tako majhne, da so mogle oskrbovati le prav majhno število bolnikov. Kaj se je dogajalo z drugimi bolniki, mi je ostala

skrivnost. Pravili so, da je Neguš dal velik gromotno pomoč švedski bolnišnici, francoska bolnišnica »Menelike« jim vrnilo orodje in opravilo, ker so pa je ostala rečna pastorka, kar se zdi onaj pravni lastniki teh stvari. Je videlo tudi že po vnanjosti poslopja. Pred nekaj leti je Neguš dal zgraditi bolnišnico z vsemi potrebnimi pa so se adventisti pritožili pri ce modernimi pripravami. Ravno na dan sarju.

Pred otvoritvijo je hotel videti vse račune stroškov, ki so jih imeli z izdajo. Pregledal je številke in nazadnje rekel samo: »Bolnišnice ne bomo odprli.«

Poslopje je potem več let ostalo prazno. Nato pa so ga odkrili ameriški adventisti.

»Tukaj je lepa bolnišnica,« so dejali drug drugemu. »Namesto da bi si zgradili novo, bomo cesarja prosili za tole, ki stoji prazno.«

Haile Selasije je pristal. »Samo to glejte, da me ne bo pravič vnela in da jo boste rabili v blagor mojemu ljudstvu, pod temi pogoji vam je na razpolago za kolikor dolgo hočete,« je Neguš dejal.

Misijonarji so se z vsem veseljem vselili, a kmalu so v svoje žalostno presenečenje ugotovili, da je večji del opravil in opreme na skrivnostno način izginil.

A francoska bolnišnica »Menelike«, ki ni stala daleč stran in je nekajkrat bila tako rečna, je na neznan način obagatela z orodjem, močno podobnim onemu, ki je iz nove bolnišnice izginilo. Adventisti so pisali vodstvu bol-

nišnice »Menelike« pismo, v katerem so jo nazaj, da bi zelo radi videli, da bi jim vrnilo orodje in opravilo, ker so pa je ostala rečna pastorka, kar se zdi onaj pravni lastniki teh stvari. Je videlo tudi že po vnanjosti poslopja. Pred nekaj leti je Neguš dal zgraditi bolnišnico z vsemi potrebnimi pa so se adventisti pritožili pri ce modernimi pripravami. Ravno na dan sarju.

»Pomagal bom, da boste dobili orodje,« je nazaj, da bi zelo radi videli, da bi jim vrnilo orodje in opravilo, ker so pa je ostala rečna pastorka, kar se zdi onaj pravni lastniki teh stvari. Je videlo tudi že po vnanjosti poslopja. Pred nekaj leti je Neguš dal zgraditi bolnišnico z vsemi potrebnimi pa so se adventisti pritožili pri ce modernimi pripravami. Ravno na dan sarju.

Po zadnjih vestih ki sem jih dobil, adventisti še zmeraj čakajo na svojo opremo za bolnišnico.

Ko sem prehodil verando ameriške misijonske bolnišnice ob svojem prvem obisku, sem videl več primerov koz. ponavljajoče se mrzlice in tifusa. Niso pa imeli nobenega oddelka za osamljenih bolnikov s kužnimi boleznimi. Sorodniki in prijatelji nesrečnih bolnikov so slišali o čudežih, ki so jih delali v bolnišnici, in so zato bolnike ob mraku kar skrivaj polagali pred obagatela z orodjem, močno podobnim onemu, ki je iz nove bolnišnice izginilo. Adventisti so pisali vodstvu bol-

Najdrznejši pomorščak vseh časov

Pred približno 500 leti (ni še točno ugotovljeno, ali je bilo to leta 1445, 1446 ali 1447) se je renemu Genovčanu Kolumbu rodil sin, ki so mu pri krstu dali ime Kristof. Deček se je lepo razvijal, toda z leti se je pokazalo, da bodo starši z njim imeli težave. Se kot otrok se je neprestano potepal in ga ni bilo mogoče na noben način obdržati doma. Potikal se je po genovskem pristanišču, včasih kar od jutra do večera. Videti je bilo, da ima fant silno rad pustolovščine. Čeprav je bil njegov oče zelo strog, ga vendar ni mogel pripraviti do tega, da bi se oprijel njegovega poklica. Oče je bil zaposlen v neki tamkajšnji predilnici, če je ta beseda za tedanje čase sploh še primerna. Sin se je očetu odločno uprl in nekega dne je prišlo tako daleč, da jo je popihal

od doma v svet

Dolga leta je mladi Kristof preživel na daljnih vodah in v nepoznatih deželah. Se vedno je zavito v temo, kaj je v vseh teh mladih letih delal. Pozneje niti sam ni nič kaj rad obujal spominov na tisto svojo mladostno vihravost in pustolovščine, verjetno zato ne, ker je najbrž uganjal stvari, ki bodočemu velikemu pomorščaku, španskemu admiralu in celo podkralju niso delale posebne časti. Kot človek, ki ga je družba izgrla in zaničevala, se je boril z vsem, kar ga je srečalo na njegovi mladi življenjski poti, z ljudmi in s svojo srečo. Hotel je kvišku, želel je postati slaven in bogat.

Kako je

prišel na Portugalsko

tudi ni točno znano. Zanesljivo je le, da je bil star okrog trideset let, ko je začel nadlegovati portugalske oblasti s svojimi načrti. Bili so ti njegovi načrti res fantastični in jih je v začetku tako preprosto razlagal, da pač ni mogel nihče zaupati vanje. A Kolumb je bil trmast. V svojih načrtih je postajal vedno določnejši, in ko je umrl kralj Alfonz, je dosegel od njegovega naslednika Ivana II., da ga je sprejel. Kralj je z vso pozorostjo poslušal, kako mu je ta podjetni Italijan razlagal svoje velike načrte in je te načrte tudi proučil. Mladi Genovčan mu je zatrjeval, da je na papirju že našel pot v Indijo in da potrebuje samo še ladji, da se z njimi popelje tja in kralju pridobi novih dežel.

V prejšnjih stoletjih je Evropa imela zvezo z Indijo, s tem pravilničnim mongolskim svetom, a po turških zmagah se je ta pot no suhem v Indijo za Evropejce spet zaprla. Ves Balkan je bil tedaj že v turških rokah in od leta 1453 je polmesec vladal tudi v Konstantinoplu, sedanjem Carigradu. Treba je bilo torej poiskati drugo pot v Indijo. Kolumbov načrt je bil torej res zanimiv in portugalski kralj se je podrobno poglubil vanj. Vedno znova so razglabljali o teh drznih načrtih, a vselej so jih spet opustili. Društvo znanstvenikov iz Lizbone je bilo mnenja, da je misel, da bi kdo našel v smeri proti zahodu pot v Indijo, velika zabloda. Na drugi strani pa je kralj kljub temu hotel izvesti ta poskus, toda brez tujcev, ki bi gotovo zahtevali preveliko plačilo. Če bi se jim kaj takšnega na vse zadnje le posrečilo, Kristofa Kolumba so slednjič čisto odklonili.

Deset let je čakal

na Portugalskem, kdaj se mu bo želja izpolnila. Pravljica pripoveduje, da je kralj Ivan II. hotel izvesti Kolumbovo zamisel na ta način, da je na skrivaj dal opremiti dve ladji in jih poslal v smer, ki mu jo je bil naznačil Kolumb. Istočasno pa so slovitemu pomorščaku zagrozili z zaporom, nato pa ga pregnali iz dežele. Mnogokaj pa govori proti temu, da bi bila to zgodovinska resnica. Gotovo je le, da je Kristof Kolumb moral zapustiti Portugalsko ponoči in preoblečen, ker bi ga bili drugače zaradi njegovih dolgov vrgli v jeco.

Skrivaj in v menih preoblečen pobegnil v Španijo

Stirideset let star je prišel, preoblečen v menih, s sinom v naročju v Španijo kot berač, ki prosi kruha in prenočišča. Potrkal je tudi na vrata samostana v La Rabida. Sprejeli so ga z vsem usmiljenjem. Spremljala ga je sreča. Samostanski predstojnik in tudi drugi menihi so bili ačeni moške. Z zanimanjem so poslušali načrte, ki jim jih je razkladal 40 letni Kolumb. Dajali so mu celo razne nasvete in ga opozorili na razne nevarnosti. Samostanskemu predstojniku je bil Kolumb tako všeč, da mu je sklenil izposlovati sprejem na dvoru kraljice Izabele. Nanjo je ta fanatik tudi

zbudil globok vtis. Toda učenjaki na dvoru kralja Ferdinanda so imeli Kolumba za sanjača.

Pet let se je moral boriti na španskem dvoru, da je premagal vse ovire. Na dvoru so imeli mnogo pomislekov glede Kolumbovih načrtov, končno pa je le

zmagal pohlep po zlatu,

po gospostvu nad tako obširnimi in bogatimi novimi deželami. Slednjič se je dvor le vdal in privolil v to, da se Kolumb in nekaj ljudi, ki bi se prostovoljno odločili za to pot, poda v to samomorilsko pustolovščino.

Da, bil je to za tedanje čase res pravi samomor, kajti v tistih časih so pomorščaki v glavnem pluli le po obrežnih morjih, ven na široki ocean pa si še niso upali. Če si je kakšna ladja kdaj drznila odpluti kam dlje na Atlantik ali v severno morje, je navadno ni bilo več nazaj.

Strahotne vraže in pripovedke

Kolumb pa je bil neustrašen mož. Sklenil je zapluti daleč v doslej neznana morja, čeprav se je bil sprijaznil z mislijo, da je ta njegova pot, pot v negotovost. »Je mar res, da je tam daleč večna tema, ki se v njej vsak pomorščak izgubi?« »Je mar res, da se iz daljnega neznane morja dviguje magnetna gora, ki potegne nase vse ladje, da se ob njej razbijejo?« »Kako naj človek vendar priplave tja, ko pa se tam morški valovi do sto milj visoko dvigujejo iznad gladine, potem pa skozi veliko luknjo izginejo v neznano globino?« Takšna vprašanja so si tedaj celo učene glave zastavljale, iz takšnih vraž in pripovedk je tedaj obstojala znanost o neznani oceanu.

Kolumb pa ni verjel v vraže in bajke. se je podal na to nevarno, pustolovsko pot. Trdno je bil prepričan, da je onstran Atlantika neke Indija, kamor hoče na vsak način priti po morju v smeri proti zahodu, in prinesiti s seboj ogromni zlati zaklad zase in za svojega vladarja. Opirati se je mogel le na precej pomanjkljivo znanje, na nepravilne račune in na čisto napačni zemljevid. 3. avgusta 1492 je odrinil na pot iz južnega španskega pristanišča Palos, in po 69 dneh je odkril, ne da bi se bil tega zavedal, novo celino, nov svet, Ameriko.

Ta njegova 69 dnevna pot po neznani morju je bila najstrohotnejše doživetje v vsem njegovem življenju in tudi največje delo, kar jih je kdaj opravil kak pomorščak. Njegovo

posadko so tvorili večinoma le zločinci,

ki jim je kralj s posebnim odlokom obljubil, da jih bo spustil na svobodo, če se te pomorske ekspedicije udeležijo. Ze so ti kaznjenci obupavali, kajti med potjo so divjali na Atlantiku silni viharji, njihove ladje pa niso bile bogve kako odporne. In tudi vožnja se jim je zdela kot cela večnost. Kolumb pa je bil strog, neizprosni, in celo zvijače se je moral poslužiti. Moral jim je celo obljubiti ogromno denarno nagrado, da je preprečil na ladjah splošno vstajo.

12. oktobra 1492., torej skoraj točno pred 450 leti, je Kolumb

stopil na suho

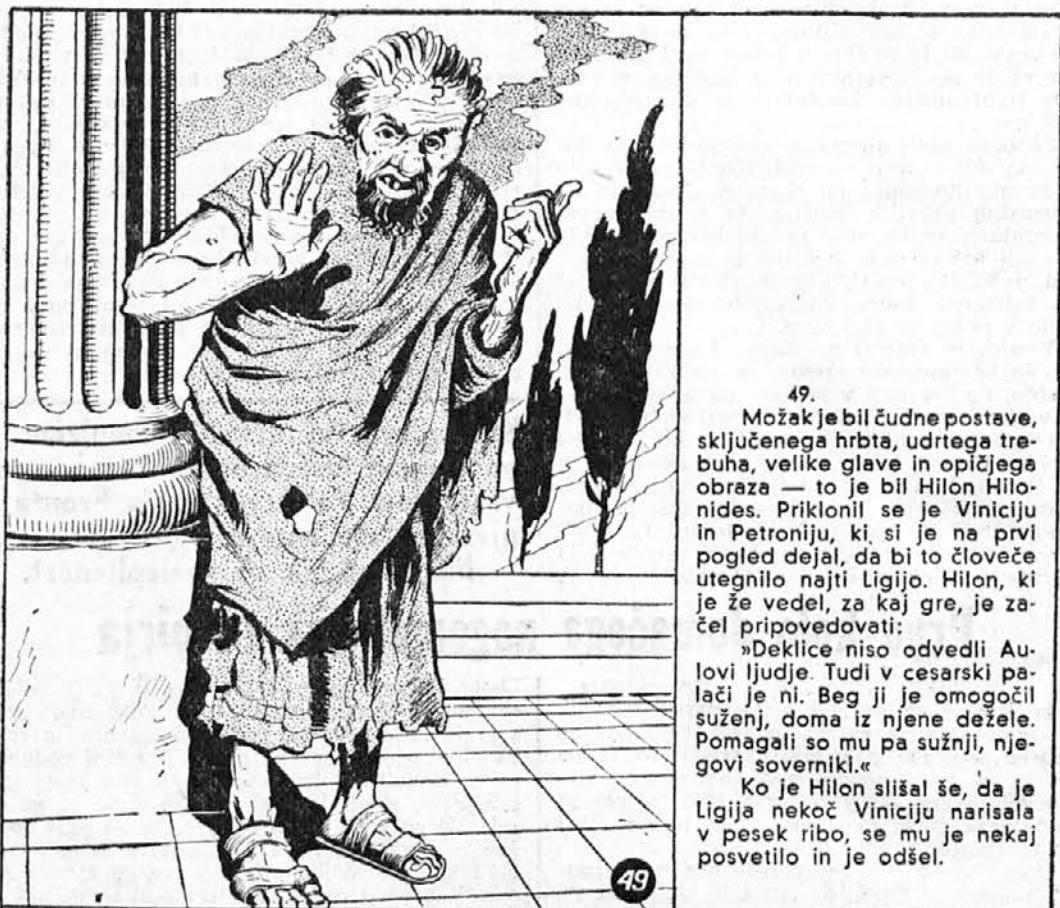
Prepričan je bil, da se je s svojimi ladjami pripeljal na otok Guanahani, enega izmed japonskih otokov. Tamkajšnje temnopolte domačine, ki so nagi tekali okrog njegove posadke in se vedli kakor kakšni otroci, je imenoval Indijce. Velikega mongolskega kraljevstva, o katerem je pripovedoval sloviti pomorščak Marko Polo, sicer ni našel, našel pa je tam eksotične rastline, neznane živali in ljudi, skratka, kakor je sam povedal — nov svet. S tega novega sveta pa ni niti na svoji prvi poti tja, niti kdaj pozneje ni prinesel omembe vrednih zlatih zakladov, toda ta njegova prva pot je vsem tedanjemu svetu povedala velepomembno novico. On sam je imel

malo dobička

od tega. Ko se je vrnil s svoje prve poti, je lahko zmagovalno nastopil proti vsem tistim, ki se jim je prej njegovo pripovedovanje zdelo sanjarije. Izkazovali so mu velike časti in na svojo drugo pot v sedanjo Ameriko se je odpeljal že kot podkraj, poveljnik brodovja, ki je obstajalo iz 17 ladij in 1.500 moških posadke. In tudi tedanji papež mu je pred odhodom podelil blagoslov. Vendar je bil le dogodek zanj. Njegova nesposobnost za organizacijo in za vladanje, želja kraljevske dvojice po zlatu, kakor tudi njegove lastne pustolovščine polne strahot, spletke in zavist — vse to se je znova potisnilo ob tla. S tretje njegove poti v Ameriko so ga pripeljali nazaj zvezanega. Njegovo zado-

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

49. Možak je bil čudne postave, sključenega hrba, udrtega trebuha, velike glave in opičjega obraza — to je bil Hilon Hilonides. Priklonil se je Viniciju in Petroniju, ki si je na prvi pogled dejal, da bi to človeče utegnili najti Ligijo. Hilon, ki je že vedel, za kaj gre, je začel pripovedovati:

»Deklice niso odvedli Aulovi ljudje. Tudi v cesarski palači je ni. Beg ji je omogočil suženj, doma iz njene dežele. Pomagali so mu pa sužnji, njegovi sovražniki.«

Ko je Hilon slišal še, da je Ligija nekoč Viniciju narisala v pesek ribo, se mu je nekaj posvetilo in je odšel.

50.

Čez teden dni je Petronij stopil pred cesarja, ki je topo sedel na prestolu ter poslušal sožalje senatorjev in dvorjanov. Umrl mu je bil edini otrok in cesar je pod vplivom Popeje verjel, da je bila deklica urečena. Petronij se je zaradi tega bal za Ligijo, Vinicija in za Aulove.

Ko ga je cesar zagledal, je planil in začel vpiti:

»Ti si tudi kriv njene smrti! Na tvoj svet je prišel pod to streho zli duh, ki jo je umiril z enim samim pogledom!«

Vsi so bili prepričani, da je Petronij že zapisan smrti. Petronij pa je postavil vse na eno kocko. Stopil je k cesarju ter mu s svilenim robcem zatisnil usta, rekoč:

»Gospod, ugonobi v svoji žalosti Rim in ves svet, a ohrani nam svoj glas!«

ščenje, ki so mu ga dali pozneje, ni bilo bogve koliko vredno in tudi njegova četrta pot čez Atlantik ni rodila zaželenega uspeha. Ves skrušen, ubog in zapleten v tožbe je 21. maja 1506 umrl v Valladolidu.

Dvojna Kolumbova življenjska tragika

Dve strani sta, ki predvsem kažeta vso Kolumbovo osebno tragiko: najprej to, da v svojem življenju ni nikdar niti pomislil, da je morda odkril novo celino. Vsekozi je bil trdno prepričan, da je prišel v Indijo in je to svoje prepričanje tudi na vso moč zagovarjal. Umrl je v prepričanju, da je našel pot, po kateri se pride v smeri

proti zahodu v Indijo oziroma je bil vsaj prepričan, da mu ljudje to verjamejo. Takoj po njegovi smrti pa so o tem začeli dvomiti. Nekaj let pozneje so ugotovili, da je tisti Kolumbov »novi svet« res nova celina, in ko je leta 1513 pomorščak Balboa pri Panamski ožini zagledal Tiho morje in je leta 1519 Magelhaes objadral zemljo, je postalo jasno, da je bil Kolumb v zmoti.

Morda je to pripomoček še k drugi, njegovi posmrtni tragiki. Svet, ki ga je on odkril, ni dobil imena po njem, pač pa po Amerigu Vespucciju, ki je novo odkrite dežele tudi popisal. Več ko celo stoletje je bilo Kolumbovo ime popolnoma pozabljeno in so celo njegovo delo, njegove zasluge pripisovali čisto drugemu človeku.

Vroča, nemirna Indija Ubogi milijonar

Colombo (Ceylon).

Na velikonočno nedeljo je tu pristala »Californica«. Šestnajst-tisočletni parnik »Anchor Line« s 456 ameriškimi svetovnimi potniki na krovu. Amerikanci radi potujejo v čredah, dovoljujejo, da jih »Cook« ali »American Express« naložita v stotinah na kako ladjo in jih nato v vsej naglici vozila okoli sveta. V največ štirih mesecih hočejo videti vse, kar more svet pokazati dobrim zaslužkarjem. Z več sto zvinitimi Kodak slikami in s prav tako zavito glavo se vrnejo spet nazaj domov, če sploh pridejo domov... Amerikanci redko potujejo pred petdesetimi letom. Do tega časa se briga samo za zaslužek. Potem pa, ko postane »posposoben« in ima svoj milijon na kupčku, svoje sinove v trgovini in svoje hčere pomožene, mu šele pride na misel, da obstoje še drugi užilki razen zbiranja dolarjev. V tem razpoloženju pusti svoje možgane, ki so izvoljeni od številk, svoje živce, ki trepetajo od »business« in začne svoje iznemoglo telo prevažati okoli sveta.

»Californica« je bila v tej sezoni zadnji ameriški potniški parnik. Dne 19. januarja je odplula iz New Yorka in je tri mesece trapila svoje potnike na Havani, Colonu, Balboa, San Pedro, Honolulu, Yokohama, Kobi, Sanghaj, Hongkong, Manili, Bataviji, Singapurju, Rangoonu in Kalkuti — iz ladje na avto, iz avtomobila na posebni vlak, iz posebnega vlaka na avtomobil in iz avtomobila spet na ladjo. Danes bo krenila »Californica« proti Bombayju in od tod domov. Med potniki je nek bančnik nek časopisni kralj iz Kalifornije, nek uspešen književnik iz Združenih držav in cela vrsta drugih dobrih trgovcev.

V Sanghajju je umrl nek potnik zaradi vnetja pljuč, tudi v Colombu so prenesli na kopno neko na smrt bolno sedemdesetletno gospodično, ki je dve uri kasneje umrla zaradi arterioskleroze. Tu v Colombu je izvršil samomor petinštridesetletni mr. David Lewis Smith, predsednik »Brookwell Title and Trust Company«, večkratni milijonar.

To se je zgodilo včeraj, ko se je »456 svetovnih potnikov« v posebnem vlaku odpeljalo v Kandy, staro singalsko mesto v gorovju,

5 kjer hranijo v fantastično čudovitem templju Budov zob. Ta zob je bil na sporedu in hkratu seveda lunch v »Queens hotelu«.

Milijonar Smith se je s svojo ženo in nečakino odpeljal z avtomobilom iz krova na kolodvor. Tu se je pa spomnil, da bi utegnil biti izlet zanj prenaporen in se je vrnil nazaj v pristanišče. Ze to je bilo samo po sebi čudno, ker je bil na sporedu Budov zob in lunch ter tudi ameriški milijonarji (katere si večkrat napačno predstavljamo) se ne odpovedo brez zadostnega razloga že vnaprej plačanemu kosilu. Iz tega razloga je tudi pustila mrs. Smith svojega moža samega oditi nazaj, čeprav je — kakor se je pozneje izkazalo — prav dobro poznala njegovo stanje.

Mr. Smith je na »Californiji« poiskal svojo kabino in odpustil natakarka z besedami:

»Ne želim, da bi me kdo budil.«

Zvečer je natakarka opazil, da tudi ni mogoče več priklicati milijonarja k večerji, ker je ležal v svoji kabini otrpnen in trd ter je sladkoben, težak duh zastrupljal vroč zrak. Na mizi so bila tri zapečateni pisma. Natakarka je poklical ladijskega zdravnika in ta mr. Patrick O'Brien je uro kasneje pred upravnikom mesta Colombo izjavil:

»Pokojni mr. Smith me je večkrat vpraševal za svet. Bil je hud morfinist, ki se je v sled neprestane garanja navadil na strup. Ko sem prišel v kabino, sem ga našel mrtvega v postelji, pokritega z njegovo potno čepico preko obraza. Čepico sem odkril in ugotovil, da je bila napolnjena s kloroformirano vato. Mr. Smith je moral vlti precejšnjo količino kloroforma v vato, najmanj kake četrt litra. Moji poskusi spraviti ga k življenju so ostali brezuspešni, kajti smrt je nastopila najmanj dve uri prej.«

Soproga milijonarja, ki se je v tem vrnila nazaj z ostalimi turisti, je mirno sprejela to slabo novico. Pred upravnikom mesta je izpovedala:

»Moj mož je bil morfinist. Njegovo neprestano delo, da bi imel čimveč, ki ga je nadaljeval celo takrat, ko si je pridobil že lepo imovino, je zlomilo njegove živce, tako da ni mogel živeti brez morfija. Potovanje po svetu smo podvzeli na nasvet našega domačega zdravnika, ki je upal, da se bo s tem moj mož odvil morfija. Zal mr. Smith tega boja ni mogel dobojevati. Bil je preveč izčrpan.«

Ladijski kaplan — nobena ameriška turistična ladja ne odpelje brez njega in je seveda tudi zapisan na sporedu potovalne

agencije — je torej povedal upravniku mesta, da se mu je mr. Smith zaupal in da mu je dal versko tolažbo. Zaključil je svojo izjavo z ugotovitvijo, da so božja pota pač nerazumljiva.

Nobena priča ni mogla pojasniti, kako naj bi prišel milijonar do kloroforma. Omara s strupi v ladijski lekarni je bila v redu. Tako je ostalo pač edino pojasnilo, da ubogi milijonar svojega potovanja po po svetu ni nastopil samo v spremstvu svoje žene in svoja mlade nečakinje, ampak tudi s četrtlitrsko steklenico kloroforma, ki jo je nosil tri mesece v žepu svojega suknjaka po najbolj blagoslovljenih pokrajinah in preko morij polovice sveta. Gledal je Fuji in pri tem misli na svoj kloroform, dal si je razkazovati razkošje Havane in pri tem otipaval stekleničico v svojem žepu. Morfijsko brizgalnico je sicer pustil doma, toda nase se vendar ni mogel povsem zanesti. Hotel se je pač zavarovati. Izčrpan mož misli na vse...

Tu na Ceylonu ob pogledu na kokosove palme na obali, vpricho božanskega razgleda iz pristanišča preko zelenega morja naprej in preko mogočnih dreves v parku tja do modrosivega pogorja: tod je spoznal mr. Smith, da je predolgo časa služil denar in da je prepozno začel potovati. Mr. Smith ni več brepenel po soncu, palmah in pustolovščinah. Hrepenel je samo še po morfiju. In ker ga pač ni imel s seboj, je segel po nadomestilu: stekleničici kloroforma.

Ubogi milijonar!

Predno pa si je zakril obraz s smrtonosno čepico, je napisal tri pisma.

Prvo je obsegalo oporoko.

Drugo je bilo naslovljeno na njegovo ženo: »Ti moja vedno ljubljena Eleanor! Zivi & Co (pri Bogu, tako je zapisal ta izčrpani zaslužkar četrt ure pred svojo smrtjo), mi neznosno grenijo življenje. Čutim, da je moja dolžnost, da vas rešim svoje muke in svojih bolečin. Dajem vam spet prostost in vas prosim odpustanja, kakor upam, da mi bo odpustil Bog!«

Tretje pismo je vsebovalo nekaj vrstic opozorila njegovemu starejšemu sinu, naj se posveti materi in tvrdki. Za mr. Smitha govori, da je ob tej priliki predpostavil mater tvrdki.

Zalepil je pisma in jih skrbno označil z A, B, C. Nato je odprl stekleničico s kloroformom...

Ubogi milijonar!